

Beroepsethica,

DOOR

J. SANDERS Ez.

(Fragment van eene redevoering, uitgesproken ter gelegenheid van de installatie van nieuwe leden in de vergadering van de Vereeniging van Nederlandsche Tandartsen van 25 Sept. 1915).

.....
.....
Ik heb u in korte woorden slechts hier geschetst, in welke verhouding ten opzichte der vereeniging en ten opzichte uwer medeleden, als zoodanig, Gij door uw lidmaatschap zult komen te staan. Dat was wel mijne meest-voor-de-hand liggende taak bij uwe installatie. Zeer eng opgevat immers zou diegene reeds een verdienstelijk lid van de Vereen. v. Nederl. Tandartsen zijn, die zich ten opzichte van onzen wetenschappelijken of huishoudelijken arbeid niet onttrekt, maar doet wat in z'n vermogen is voor 't belang der vereeniging. En toch behoeft dat niet altijd juist te zijn. Ik zal U in het nu volgende uiteenzetten, wat ik met deze paradoxaal klinkende uitspraak bedoel.

De naaste reden voor het bestaan van onze vereeniging is wel: Het bevorderen van onze kennis en het opkomen voor onze belangen als tandheekkundigen. Onze vereeniging verschilt daarin niets van de eerste de beste vakvereeniging. Maar, met wat breederen blik beschouwd, behooren wij toch als vereeniging van „professional men” nog een hooger doel te dienen, n.l. bevorderen van de waardigheid van onzen stand, niet in de eerste plaats door het vragen

van rechten aan publiek en autoriteiten of door het zoeken van materieele voordeelen als vergoeding voor onzen arbeid; maar veeleer door de beoefenaren van ons vak hun plicht in steeds grooter mate te doen vervullen; plicht jegens de patiënten, die ons hun vertrouwen schenken; plicht jegens de collega's, die naast ons werken in dezelfde stad, in ons zelfde kleine land. Dat moet de basis vormen van ons aller individueele optreden in de groote maatschappij. Dat moet het doel en tevens het middel zijn, wat elk vragen om behoorlijke materieele vergoedingen of om de gewenschte achting voor ons vak overbodig maakt, doordat we ons, zóó handelend, die achting zonder meer afdwingen, en vanzelf verkrijgen.

Deze beginselen van tandheelkundige ethica, onze vereenigingen zijn daar om ze te verbreiden, om ze gemeengoed te maken van zooveel mogelijk beroepsgenooten. Zóó dienen deze vereenigingen het hoogere maatschappelijke doel: bevordering van het algemeen-welzijn. En nu ik weer sta voor de vereerende taak van daar aanstonds meerdere leden in ons verband op te nemen, en hen zoo als 't ware tot 't gilde der tandheelkundige practici toe te laten, nu heb ik 't deze maal niet ongeschikt geoordeeld, om enkele woorden te spreken over dat moeilijke en teere onderwerp van de tandheelkundige ethica; als ik 't goed inzie dus beschouwingen over onze verplichtingen 1. jegens onze patiënten, 2. jegens onze collega's.

Denkt nu niet, dat ik me verstouten zal, om hier regels te geven over wat wij te doen en wat wij na te laten hebben; wat geoorloofd is en wat verboden. Het zou eene moeilijke taak zijn, voor welke ik in de eerste plaats me zelf het noodige gezag niet zou toekennen; maar die ik verder ook vrijwel overbodig acht. Zeker, er komen grensgevallen voor; gevallen, vooral ten opzichte der collegialiteit, waar men den raad van anderen zou wenschen, of nog liever zou willen, dat men in een boekje zou kunnen naslaan: welke houding heb ik hier in te nemen; wat moet ik zeggen aan

mijn patiënt, wat hem verzwijgen; wat ben ik verplicht ten opzichte van den vroegeren tandarts van mijn patiënt. Er zijn van die gevallen, ja, dat geef ik toe. Maar — die gevallen zijn uitzonderingen. Als regel is er één stelsel, dat ons veilig heenvoert langs de zoovele malen oprijzende klippen; één wet, die onze aan te nemen houding voorschrijft, met duidelijke woorden en niet falende zekerheid. Dat is het stelsel en de wet, welke bepaald worden door ons geweten, ons karakter, ons gevoel voor fatsoen, voor recht en billijkheid.

Eerlijkheid, strikte eerlijkheid, is m.i. de voornaamste factor, even onontbeerlijk als kennis, of misschien nog meer, om eene practijk, een „ethical practice” zegt men in Amerika, op te bouwen; om in den loop der jaren een kring van patiënten om ons heen te kweken, die ons hun volle vertrouwen schenken en van welke wij tevens innig overtuigd zijn, dat wij dat vertrouwen verdienen. Wij behoeven niet allemaal geleerden te zijn, noch met eene buitengewone vindingrijkheid en handigheid begaafd, zoodat wij voor alle moeilijke en ingewikkelde gevallen raad en hulp zouden weten te schaffen, Maar wat wij allen en onder alle omstandigheden moeten, is: voor den patiënt doen wat in ons vermogen is, en voor zoover de omstandigheden dat toelaten. Dat wil niet zeggen, dat wij steeds de moeilijkste operaties moeten ter hand nemen, ook wanneer de patiënt het niet waardeeren of honoreeren kan, of wanneer wij zelf die operaties niet behoorlijk meester zijn. Neen, laten we gerustelijk in die gevallen met het eenvoudigere tevreden wezen, maar laten we dat dan ook doen met overgave van onze geheele energie, accuratesse en geduld; kortom laten we 't zóó doen, als we zouden willen, dat het, zoo noodig, voor onszelf gedaan werd.

Niet alleen uit wat wij doen, uit het positieve, moet onze volkomen integriteit blijken; soms nog veel meer kan ze dat uit het negatieve, uit wat wij nalaten. B.v. (en ik spreek thans over ervaringen, D. en H!): Wanneer een patiënt van mij

van pl. m. 60-jarigen leeftijd met sterken aanleg voor pyorrhoea alveolaris, en voor wien ik niets anders doe, dan van tijd tot tijd tandsteen verwijderen, van z'n buitenlandsche badreis terugkomt met het centrale fissuurtje van eenige niet meer stevig staande molaren, dat waarschijnlijk wat zwart was, maar zeker vrij van penetreerende caries, voorzien van kleine goudvullinkjes, waarvoor hij 20 Oostenrijksche kronen per stuk betaalde, dan weet ik wat ik van den betreffenden buitenlandschen collega te denken heb. Wanneer ik van premolaren of molaren slecht zittende gouden kappen heb te verwijderen en ik vind daarvoor kiezen of met eené kleine of middelmatige proximale caviteit, niet eens gereinigd, of zelfs zonder caviteit, dan noem ik bij mijzelf zulk soort tandheelkunde-beoefenen opzettelijke misdaad. Wanneer een beroepsgeenoot voor een patiënt een prothetischen arbeid maakt, ter vervanging van een boven 2den incisivus en 2 den premolaar, en hij doet dat door die tanden aan een gouden beugeltje, achter de tandenrij loopende, te bevestigen, wat hij dan weer met een paar haken om niet behandelde, niet-gekroonde kiezen, vastmaakt en hij zegt dan de patiënte, dat zij dit vooral niet uitnemen mag, en dat dat nu 't zoogenaamde brugwerk is, en hij heeft bovendien voor dien arbeid eene rekening ingezonden, volgens de zich hoogst keurig uitdrukkende patiënte, „om van te rillen”, dan schaam ik mij voor dien beroepsgeenoot.

Deze voorbeelden zou iedere collega, die geruimen tijd practiseert, met tientallen kunnen vermeerderen. Maar laat het nimmer een lid zijn van onze vereeniging, die zich aan de hier met slechts deze weinige voorbeelden gesignaleerde praktijken schuldig maakt. Wanneer dan ook nog door beroepsgeenooten de naam van ons beroep te grabbel gegooid wordt, laat het niet zijn door een van de onzen, met wie wij als bevriende collega's samenwerken voor onze gemeenschappelijke belangen.

Niet alleen in ons werk, ook in onze woorden tegenover

de patiënten dienen wij stipt eerlijk te zijn. Laten we hun geen praatjes verkoopen. B.v.: Wanneer eene vulling uitvalt, mogen we den patiënt uitleggen, dat de caviteit een zeer ongunstigen vorm had, dat wij bij 't prepareren zuinig meenden te moeten zijn met opofferen van tandsubstantie, of wat dan ook werkelijk eene verklaring van dusdanig ongeval geven kan. Maar we mogen den patiënt niet zeggen, dat speciaal in *zijne* tanden de vullingen niet houden. Wanneer we bij eene lastige extractie fractureeren, laten we niet beweren, dat de wortels met de kaak vergroeid zijn en laten we ook niet den patiënt de verzekering geven, dat de kies in z'n geheel verwijderd is.

Geloof niet, D. en H., die pas de practijk in gaat, dat gij in alle gevallen steeds succes moet hebben, dat het altijd van een leien dakje moet gaan; geloof ook niet, wat ik u bidden mag, dat dat bij de ouderen steeds het geval is, en dat hun de lastigheden en de praktijkzorgen en de teleurstellingen bespaard blijven. Maar wanneer Gij, volgens uw beste weten, al uwe krachten hebt gewijd aan dengene, die u zijn vertrouwen schonk, dan kunt gij, ook wanneer de afloop eens minder gunstig is, dan gij zoo gaarne zoudt willen, hem met opgeheven blik in de oogen zien. Gij kunt misschien door een enkel ongelukkig geval een patiënt verliezen of eene heele familie, maar wat gij niet kunt verliezen, is: de achting voor uzelf. En die schenkt u in den loop des tijds de energie en de kracht, om voor den eenen patiënt, dien ge verloren hebt, er u drie nieuwe terug te veroveren.

Een enkel woord nog over de zooveel genoemde collegialiteit, kort, omdat ik niet te onbescheiden veel van de aandacht der vergadering in beslag nemen mag.

De meeste keeren, dat de vraag aan de orde komt, waartoe collegialiteit ons verplicht, betreffen die gevallen, waar patiënten of vroegere patiënten van collega's onze hulp en raad vragen. We zien dan vaak, o zoo vaak, behandelingen gedaan op eene wijze, die te wenschen overlaat, of die be-

slist slecht te noemen is. Wat hebben wij in die gevallen te doen?

We hebben in de eerste plaats te bedenken, dat ook wij zelf feilbaar zijn, dat ook wat uit onze eigen handen komt, niet altijd even schitterend is; dat de omstandigheden, waaronder voor dien patiënt gearbeid is, bijzonder ongunstig geweest kunnen zijn. En deze overwegingen mogen ons in ons oordeel zacht stemmen. Maar ook in die gevallen, waar na rijpe overweging dat oordeel hard wezen moet, hebben we niet dan in de uiterste noodzakelijkheid van dat harde oordeel den patiënt in kennis te stellen; en dan beschouwe men zich bij die mededeeling ten opzichte van den collega als de verdediger ten opzichte van een beschuldigde, die, hoewel de schuld moetende erkennen, toch tot plicht heeft, om alle denkbare verschoonende omstandigheden aan te voeren, alleen reeds omdat ze denkbaar zijn, ook al is hij innerlijk niet overtuigd van het werkelijk bestaan van die verschoonende omstandigheden.

Nog veel minder bewere men van een collega of van z'n werk dingen, die niet waar zijn. Collegiale etica, las ik eens (ik meen bij K i r k), is eigenlijk samen te vatten in het negende van de tien geboden: „Gij zult tegen uwen naaste geen valsch getuigenis afleggen”.

Wij hebben niet positief oneerlijk te zijn tegenover onzen collega, immers zoo dikwijls ook onzen mededinger, noch negatief, d.w.z. we hebben ook bij patiënten geen onjuiste gedachten te laten opkomen of voortbestaan, welke tot de minderheid van onzen beroepsgenoot en tot de voortreffelijkheid van onszelf zouden laten concluderen. B.v. wanneer een patiënte zich bij mij introduceert met de mededeeling, dat ze vroeger zoo verschrikkelijk veel pijn heeft gehad bij 't boren in haar tanden, maar dat haar nichtje, voor wie ik een paar vullingen na voorafgaande wortelkanaalbehandelingen heb gemaakt, haar verteld heeft, dat ik niet zoo'n pijn doe, en dat ze daarom ook bij mij komt, — dan laat ik niet na, zoo'n patiënte te zeggen, dat dat heelemaal van

't geval afhangt en dat tandheekkundigen, die 't minste pijn doen, om die reden nog niet de beste tandheekkundigen zijn.

Nimmer echter mag m.i. verkeerd begrepen collegialiteit er ons toe brengen, om door de schuld van een collega afbreuk te laten doen aan het peil, waarop in de oogen van het publiek de tandheekkunde in den tegenwoordigen tijd staat. Ik verduidelijk mijne bedoeling door een voorbeeld: Wanneer ons een patiënt, wiens mond door laksheid of gebrekkige kennis van zijn vroegeren tandheekkundige in een slechten toestand verkeert, mededeelt, dat deze collega hem gezegd heeft, dat zijne tanden niet meer voor vullen geschikt zijn en dat er maar een prothese moet gemaakt, maar wij zien niettemin kans, om zoo'n gebit, zij het dan ten koste van veel moeite, nog voor eene reeks van jaren goede diensten te laten bewijzen, dan behooren wij dit den patiënt onomwonden te zeggen. Wij verlagen hierdoor in de oogen van den patiënt het aanzien van den betreffenden collega, ik weet dat, maar wij verhoogen in zijne oogen de mogelijkheden, de praestaties van ons vak; en wij behartigen zijne belangen naar ons beste weten. En daarvoor moeten ten slotte andere overwegingen zwichten.

Of wij nu met al die hoogerroemde collegialiteit dan niet mogen, niet moeten concurreeren? Ja, daartoe zijn we wel genoodzaakt, maar laten we dan dien strijd aanbinden door faire middelen, door steeds onze geheele energie, onze geheele kennis te geven aan wat wij doen; door in alle opzichten de belangen van onze patiënten voor oogen te houden; door ons geheele optreden. Laten wij trachten, elk voor zich, ons zelf steeds te verbeteren en daardoor beter te zijn dan onzen buurman. Dat is een concurrentie, die geoorloofd is, en die ons tevens toestaat, met ongeveinsd vriendschappelijke gevoelens onzen collega's tegemoet te treden.

D. en H.! Ik heb hier enkele punten van de beroepsethica aangeroerd. Ik vrees eenigszins, door mijne onvolledigheid

niet altijd volkomen duidelijk mijne bedoelingen te hebben weergegeven. Maar ik moet een slot maken, en bovendien — wanneer uw vertrouwen mij nog eenigen tijd op deze plaats laat, dan is het onderwerp belangrijk genoeg, dat ik er bij volgende gelegenheden eens op terug komen kan.

Ik keer nu terug tot mijn punt van uitgang:

Niet het uitsluitend voldoen aan wat het vereenigingsleven van hem vraagt, stempelt iemand tot een verdienstelijk lid van de Ver. v. Nederl. tandartsen. Maar nauw daaraan verbonden zij: een correct optreden in de practijk, een correct gedrag jegens patiënten, eene correcte houding jegens collega's. Dan pas helpt men mede, om het aanzien van den tandheelkundige persoonlijk, en daardoor van den tandheelkundigen stand in 't algemeen op peil te houden, en, waar noodig, te verhoogen.

D. en H. nieuwe leden! Ik heb u hier kortelings voorgehouden, hoe ik mij onze ideaal-leden voorstel. Het zijn slechts weinigen onzer, die het ideaal nabijkomen, en nog minder, die het bereiken. Dat is ook geen noodzaak, maar wij allen kunnen ons steeds het ideaal voor oogen houden en dat zal ons ongetwijfeld doen blijven op den rechten weg. Ik hoop, dat gij de algemeene strekking van mijne woorden begrepen en daartegen geene bezwaren hebt. Ik hoop, dat gij met de beste voornemens bezielde in ons midden plaats neemt, opdat gij er naar zult streven te worden: een sieraad van ons beroep, een sieraad van onze vereeniging.

In die verwachting verklaar ik U mejuffrouwen . . . . .
en mijneheeren . . . . . te zijn geïnstalleerd
als leden van de Vereeniging van Nederlandsche Tandartsen.
